

Vergaderjaar 2025–2026

31 839

Jeugdzorg

Nr. 1145

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARISSEN VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT EN VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 17 december 2025

Met deze brief ontvangt u de stand van zaken op een aantal moties en toezeggingen op het terrein van Jeugd. Achtereenvolgens gaan wij in deze brief in op de moties die raken aan de Hervormingsagenda Jeugd (bijlage 1), overige moties (bijlage 2) en de aanbieding van enkele rapporten (eventueel inclusief beleidsreactie, bijlage 3).

De Hervormingsagenda Jeugd heeft als doel om te voorkomen dat jeugdzorg nodig is, het verbeteren van de (kwaliteit van) jeugdzorg en het stelsel (financieel) houdbaar maken voor de toekomst.

Daarbij gelden deze vijf hoofdelementen:

1. Ouderschap versterken met behulp van een sterke sociaal pedagogische basis lokaal.
2. Ondersteuning en (collectieve) hulp voor lichte opvoed-/jeugdhulpvragen door stevige lokale (multidisciplinaire) teams.
3. Beter toegankelijk maken van aanvullende (specialistische) jeugdhulp voor jeugd en hun gezin in meest kwetsbare situaties door duidelijker onderscheid licht en complex én regionale inkoop.
4. Minder uithuisplaatsingen en minder gesloten jeugdhulp door o.a. synergie met Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming.
5. Algemene verbetering van kwaliteit van de jeugdzorg door o.a. vergroten van kennis, kortere trajectduur en niet inzetten niet-effectieve zorg.

Afgelopen maanden zijn er wederom stappen gezet in de uitvoering van de Hervormingsagenda Jeugd:

- Een belangrijke mijlpaal in het kader van het creëren van stevige lokale teams die zelf hulp bieden, zijn de afspraken die gemeenten, het Ministerie van VWS, de Landelijke Vereniging voor Huisartsen (LHV) en de jeugdartsen hebben gemaakt om de samenwerking tussen gemeenten en huisartsen rondom jeugdhulp te verbeteren. De

afspraken gaan o.a. onderdeel uitmaken van de vernieuwde leidraad «samenwerking huisartsen en gemeenten rond jeugd» en een deel van de afspraken loopt mee in het wetsvoorstel reikwijdte.

- Een andere belangrijke stap is dat de Eerste Kamer heeft ingestemd met het wetsvoorstel Verbetering beschikbaarheid jeugdzorg, die (op onderdelen) per 1 januari 2026 in werking treedt. Deze wet heeft onder meer als doel om het opdrachtgeverschap van gemeenten en het opdrachtnemerschap van jeugdhulpaanbieders en gecertificeerde instellingen (GI's) te verstevigen en daarmee bij te dragen aan een verbeterde beschikbaarheid van de specialistische jeugdzorg (lijn 3). De nieuwe rol voor de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) geeft bovendien meer inzicht in hoe de beschikbaarheid van jeugdzorg zich ontwikkelt, en er kunnen risico's met betrekking tot de beschikbaarheid van specialistische jeugdzorg vroegtijdig in beeld worden gebracht. Gemeenten hebben nog tot 1 januari 2027 de tijd om zich voor te bereiden op de verplichte regionale samenwerking, en een groot deel van hen is nu al voortvarend aan de slag. Wij roepen alle gemeenten op om – vooruitlopend op de inwerkingtreding van de verplichte regionale samenwerking – samen te werken en al zo veel als mogelijk te werken conform de geest van de wet.
- In het kader van het verbeteren van de kwaliteit is het verschijnen van de Leeragenda van het Netwerk Kwaliteit en Blijvend Leren (KBL) op 10 december jl. een belangrijke mijlpaal. Deze leeragenda geeft aan alle partners in de jeugdhulp focus en richting voor het gezamenlijk leren, verbeteren en vernieuwen.

In januari ontvangt u in aanloop naar het wetgevingsoverleg (WGO) Jeugd een brief waarin wij uitgebreider zullen ingaan op lopende onderdelen van de Hervormingsagenda Jeugd en andere actuele beleidsontwikkelingen rondom jeugdzorg.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
Judith Zs.C.M. Tielen

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,
A.C.L. Rutte

– Stand van zaken moties Hervormingsagenda Jeugd en opvolging rapport deskundigencommissie Van Ark

Sinds 2023 wordt door partijen uitvoering gegeven aan de Hervormingsagenda Jeugd om te voorkomen dat jeugdzorg nodig is, om de (kwaliteit van) jeugdzorg te verbeteren en om het stelsel financieel houdbaar te maken voor de toekomst. Onderstaand gaan wij in op de moties die ingaan op de Hervormingsagenda. Het betreffen de volgende moties die de Hervormingsagenda in algemene zin raken:

- Motie van het lid Westerveld (GL-PvdA) over aangeven hoe de adviezen uit hoofdstuk 4 van het rapport van de deskundigencommissie-Van Ark worden opgevolgd.
- Motie van de leden Bruyning (NSC) en Ceder (CU) over prioriteit geven aan een reactie op het rapport Groeipijn.
- Motie Moonen (D66) c.s. over een concrete en langjarige financiële strategie voor de jeugdzorg.
- Motie van de leden Bruyning (NSC) en Ceder (CU) over het opzetten van een platform waar ervaringsdeskundigen op het gebied van jeugdbeleid kunnen bijdragen aan beleidsvorming en beleidsevaluatie.
- Motie van de leden Westerveld (GL-PvdA) en Verkuijlen (VVD) over de informatie uit de leefwereldtoets verplicht meenemen in het beleid.
- Motie van het lid Bruyning (NSC) over de visie uit de programma's Hervormingsagenda Jeugd en Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming laten aansluiten bij de behoeften en uitdagingen van de doelgroep.
- Motie Westerveld (GL-PvdA) over onderbouwing extra bezuinigingen op de jeugdzorg vanaf 2028 cijfermatig en naar het advies van Van Ark in kaart te brengen of deze reëel, meetbaar en haalbaar zijn voor begrotingsbehandeling voor het jaar 2026.

Daarnaast zijn er moties aangenomen en een toezegging gedaan die gaan over of raken aan de uitwerking van specifieke maatregelen onder de Hervormingsagenda:

- Motie Westerveld (GL-PvdA) over bij uitwerking van het wetsvoorstel over de reikwijdte van jeugdhulp de inhoud als uitgangspunt nemen in plaats van de bezuinigingsdoelstellingen.
- Motie van de leden Dobbe (SP) en Synhaeve (D66) over samen met jeugdhulpmedewerkers, jeugdhulpaanbieders en gemeenten uniforme toetsingskaders voor jeugdhulpaanbieders opstellen.
- De Staatssecretaris Jeugd, Preventie en Sport zegt toe eind 2025 uw Kamer te informeren over de resultaten van het onderzoek bij gemeenten naar de ondersteuning voor jeugdigen met een levenslange en levensbrede ondersteunings- en zorgvraag.

Motie van het lid Westerveld (GL-PvdA) over aangeven hoe de adviezen uit hoofdstuk 4 van het rapport van de deskundigencommissie-Van Ark worden opgevolgd¹

en

Motie van de leden Bruyning (NSC) en Ceder (CU) over prioriteit geven aan een reactie op het rapport Groeipijn²

Met haar motie verzoekt het lid Westerveld de regering om voor de begrotingsbehandeling voor het jaar 2026 de Kamer te informeren over hoe de adviezen uit hoofdstuk 4 van het rapport van de Deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd zullen worden opgevolgd. De motie

¹ Kamerstukken II 2024/2025, 31 839, nr. 1081

² Kamerstukken II 2024/2025, 31 839, nr. 1086

van de leden Bruyning en Ceder roept de regering op prioriteit te geven aan de kabinetsreactie en de coördinatie tussen de ministeries te versnellen. Uw Kamer ontvangt voorafgaand aan het geplande WGO van ons een uitgebreidere voortgangsbrief met daarin de wijze waarop wij omgaan met de adviezen.

Motie Moonen (D66) c.s. over een concrete en langjarige financiële strategie voor de jeugdzorg³

Inzake de motie Moonen over een concrete en langjarige financiële strategie willen wij graag aangeven dat deze strategie besloten ligt in de Hervormingsagenda Jeugd. In de Hervormingsagenda zijn met de betrokken partijen afspraken gemaakt over de maatregelen die we gezamenlijk gaan uitvoeren, die moeten leiden tot het voorkomen dat jeugdzorg nodig is, het verbeteren van jeugdzorg en het komen tot een financieel houdbaar stelsel. Aanvullend hebben Rijk en VNG specifieke financiële afspraken gemaakt in de Hervormingsagenda. De Hervormingsagenda bevat daarmee de langjarige financiële strategie, alsmede de financiële doelstelling.

Daarbij hebben we afgesproken om gedurende dit proces van hervormingen de ontwikkelingen met elkaar te blijven monitoren en bij te sturen waar nodig. De adviezen van de Deskundigencommissie, o.l.v. Tamara van Ark, ondersteunen dit proces. Op basis van dit advies zijn het afgelopen jaar aanvullende afspraken gemaakt, zowel financieel als inhoudelijk. De middelen die afgelopen voorjaar en afgelopen zomer aanvullend beschikbaar zijn gesteld aan gemeenten (€ 3,7 miljard) dienen in het licht van deze bredere afspraken gezien te worden. Met de aanvullende middelen zijn de financiële reeksen geactualiseerd. Daarnaast is het ministerie in het kader van het versterken van de Hervormingsagenda ook bezig de inhoudelijke afspraken te intensiveren in een zogenaamde routekaart.

Motie van de leden Bruyning (NSC) en Ceder (CU) over het opzetten van een platform waar ervaringsdeskundigen op het gebied van jeugdbeleid kunnen bijdragen aan beleidsvorming en beleidsevaluatie⁴

Het kabinet onderschrijft de meerwaarde van ervaringsdeskundigheid in het jeugdbeleid. Ervaringsdeskundigen worden structureel betrokken bij de uitvoering van de Hervormingsagenda Jeugd, onder meer via deelname aan overlegstructuren en de inzet van de Leefwereldtoets, waarmee inbreng van jongeren en ouders wordt opgehaald en de effecten van beleid op hun leefwereld worden gevolgd. Daarnaast hebben ervaringsdeskundigen een vaste plek bij de transformatie van gesloten jeugdhulp en het onderwijs. Via subsidie aan stichting ExpEx wordt hun betrokkenheid geborgd en kunnen signalen uit de praktijk en beleidsvoornemens worden ingebracht en getoetst. Interdepartementaal wordt, samen met jongeren, gewerkt aan de nationale jeugdstrategie waarbij we de randvoorwaarden voor betekenisvolle jongerenparticipatie beschrijven, met aandacht voor diverse vertegenwoordiging. Voor een structureel platform is geen financiële dekking. Met deze beantwoording wordt de motie als afgedaan beschouwd.

³ Kamerstukken I 2025/2026, 36 546, E

⁴ Kamerstukken II 2024/2025, 31 839, nr. 1046

Motie van de leden Westerveld (GL-PvdA) en Verkuijen (VVD) over de informatie uit de leefwereldtoets verplicht meenemen in het beleid⁵

De motie van de leden Westerveld (GL-PvdA) en Verkuijen (VVD) verzoekt de regering om de informatie uit de leefwereldtoets verplicht mee te nemen in het beleid en terug te koppelen aan de jongeren en de Kamer wat ermee is gedaan.

De Leefwereldtoets is bedoeld om bij beleidsvoornemens input op te halen van jeugdigen en opvoeders of de ingevoerde veranderingen daadwerkelijk leiden tot zichtbare verbeteringen. De afgelopen periode hebben er drie toetsen plaatsgevonden: één in het kader van reikwijdte en twee in het kader van de gesloten jeugdhulp.

In het kader van het wetsvoorstel reikwijdte heeft het Ministerie van VWS het OZJ gevraagd onderzoek te doen naar wat jongeren nodig hebben om zich goed te voelen en hun dromen te bereiken. Het doel was om aanknopingspunten op te halen voor voorzieningen die (lokaal) rondom jeugdigen aanwezig moeten zijn om zonder jeugdhulp te kunnen opgroeien. De uitkomst van deze leefwereldtoets bevestigt het belang van een goede pedagogische basis en het werken met stevige lokale teams, onderdelen die (naar verwachting) een plek krijgen in het wetsvoorstel reikwijdte. Voor de overige suggesties geldt dat deze mooi aansluiten bij een aantal lopende trajecten. Zo sluit JIM-pact mooi aan bij de suggestie om meer te gaan werken met informele steunfiguren, dragen het stagepact mbo 2023–2027 van het Ministerie van OCW en mediacam-pagnes zoals Geldfit en het Jongeren perspectief Fonds eraan bij dat jongeren concrete, praktische ondersteuning krijgen op het gebied van bestaanszekerheid en stimuleert PRAATPOWER partijen om met jongeren in gesprek te gaan met jongeren over mentale gezondheid. Het vormt een bevestiging van het reeds in gang gezette beleid. De input uit de leefwereldtoets wordt betrokken bij de dialoogsessies rond de internetconsultatie van het wetsvoorstel reikwijdte.

De andere twee leefwereldtoetsen hadden betrekking op de gesloten jeugdhulp. De eerste leefwereldtoets richtte zich op de nieuwe wet verbetering rechtspositie gesloten jeugdhulp die sinds 2024 van kracht is, de tweede op het versterken van structurele inspraak in de gesloten jeugdzorg. In dit kader is zowel met jongeren als met medewerkers gesproken.

Hoewel afzonderlijk onderzocht, bleken deze thema's in de praktijk sterk met elkaar verbonden en de uitkomsten zijn daarom in samenhang gezien en besproken in de stuurgroep Hervormingsagenda. Afgesproken is dat KBL, samen met de NJR en een ervaringsdeskundige professional met diverse jeugdhulporganisaties in gesprek gaan over vrijheidsbeperking conform de werkwijze van de leefwereldtoets. Hierbij wordt met elkaar uitgediept hoe de betreffende organisatie hiermee omgaat en welke (verbeter)acties nodig zijn. Hiervoor wordt verbinding gezocht met het reeds lopende Fly on the Wall project binnen het consortium Kleinschaligheid waarbij ervaringsdeskundigen als onderzoeker verbeteradviezen agenderen richting zorgaanbieders. Aanpassing van Rijksbeleid is n.a.v. deze leefwereldtoetsen niet nodig.

Bij volgende leefwereldtoetsen zal goed worden gekeken naar waar en voor wie de toets toegevoegde waarde heeft en zullen zo concreet mogelijke vragen worden meegegeven. Hiermee kan de impact van de toetsen verder worden vergroot.

⁵ Kamerstukken II 2022/2023, 31 839, nr. 965

Motie van het lid Bruyning (NSC) over de visie uit de programma's Hervormingsagenda Jeugd en Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming laten aansluiten bij de behoeften en uitdagingen van de doelgroep⁶

De motie van het lid Bruyning roept op om de samenwerking en samenhang tussen het Toekomstscenario en de Hervormingsagenda te intensiveren, de activiteiten regelmatig te evalueren en de visie van deze trajecten te laten aansluiten bij de actuele behoeften en uitdagingen van de doelgroep. De afgelopen periode hebben diverse gesprekken hierover plaatsgevonden. Vanuit de inhoudelijke verbinding ligt prioriteit (door het verkennen van de mogelijkheden) bij de volgende thema's: het versterken van de lokale teams, het versterken van de regionale samenwerking en het verbeteren van de kwaliteit van de hulpverlening:

- Versterken lokale teams – vanuit de Hervormingsagenda is de opdracht dat elke gemeente een stevig lokaal team heeft. Dat betekent dat een lokaal team toegankelijk is en stevig verankerd in de leefwereld van kinderen en volwassenen, zelf jeugdhulp en ondersteuning biedt, maar ook andere hulp op maat erbij haalt. Vanuit het Toekomstscenario wordt ook gewerkt aan gezinsgerichte stevige lokale teams die vraagstukken op het gebied van veiligheid kunnen oppakken. Deze twee opdrachten willen we meer met elkaar integreren, zodat gemeenten een duidelijke opdracht ontvangen waar lokale teams aan moeten kunnen voldoen. Zo heeft de VNG (vanuit de Hervormingsagenda Jeugd) de afgelopen periode met een veelheid aan betrokken partijen (waaronder VWS, OCW, SZW, gemeenten, brancheorganisaties, beroepsverenigingen, clientorganisaties en de associatie wijkteams) gewerkt aan het convenant stevige lokale teams. Dit convenant bevat afspraken met de belangrijkste partijen over wat nodig is en wat ze van elkaar mogen verwachten om lokale teams te doen slagen. Het convenant legt de verbinding met het Toekomstscenario. Dit convenant wordt naar verwachting begin 2026 ondertekend door alle betrokken partijen.
- Versterken regionale samenwerking – vanuit de Hervormingsagenda wordt uitgegaan van 41 regio's en vanuit het Toekomstscenario 25 regio's (veiligheidsregio's). Het is belangrijk om ervoor te zorgen dat deze regionale indelingen goed op elkaar zijn aangesloten en partijen op de verschillende niveaus goed samenwerken, zodat de gezinnen de juiste hulp ontvangen. Onderdeel van de regionale samenwerking in het kader van de Hervormingsagenda is dat gemeenteraden regiovisies moeten opstellen, met als doel te bevorderen dat er een toereikend aanbod is van specialistische jeugdzorg. In de regiovisie moet ook aandacht zijn voor de aanpak van wachttijden, maximaal aanvaardbare wachttijden en de inzet van schaarse jeugdhulpvormen. Dat bij het opstellen van de regiovisies ook wordt gesproken met de GI's en er specifiek aandacht is voor de groep kinderen die in het kader van een kinderbeschermingsmaatregel en/of onveiligheid jeugdhulp nodig hebben is vanzelfsprekend.
- Verbeteren kwaliteit hulpverlening – De Hervormingsagenda heeft «Kwaliteit en Blijvend leren». Het Toekomstscenario heeft Kennis en Leerinfrastructuur. We proberen deze beide trajecten zo goed mogelijk op elkaar te laten aansluiten en te versterken.

Mogelijk komen er in de toekomst meer thema's bij. Dit is ook afhankelijk van het verdere verloop van het Toekomstscenario dat verder wordt ontwikkeld in 10 proeftuinen (vanuit de praktijk) en de veranderstrategie. De veranderstrategie wordt met alle partners ontwikkeld en is in februari op hoofdlijnen klaar. Daarbij is het van belang om ook in het oog te

⁶ Kamerstukken II 2024/2025, 31 839, nr. 1045

houden dat het Toekomstscenario zich richt op veiligheidsproblematiek van 0 tot 100, terwijl de Hervormingsagenda zich richt op jeugdigen. Dat maakt op onderdelen volledig opgaan of samenvoegen ingewikkeld en soms ook niet mogelijk. Ondertussen wordt ook – waar nodig – de verbinding gelegd met andere trajecten, zoals het Actieprogramma Mentale gezondheid, het netwerk Zorg-Straf en IZA/AZWA.

N.a.v. de oproep om aan te sluiten bij de behoeften van de doelgroep vinden wij het belangrijk te melden dat in het kader van de Hervormingsagenda (vertegenwoordigers van) jongeren, ervaringsdeskundigen en ouders (kunnen) aansluiten bij relevante overleggen. Op deze manier kunnen zij direct hun inbreng leveren en kan zoveel mogelijk worden aangesloten bij hun behoeften en de uitdagingen waar zij tegenaan lopen. In het kader van het Toekomstscenario zijn ervaringsdeskundigen betrokken bij zowel het landelijk programmateam als in proeftuinen en regio's. Ook is een meedenkgroep van professionals betrokken die in verschillende landelijke projecten het praktijkperspectief inbrengen.

Motie Westerveld (GL-PvdA) over onderbouwing extra bezuinigingen op de jeugdzorg vanaf 2028 cijfermatig en naar het advies van Van Ark in kaart te brengen of deze reëel, meetbaar en haalbaar zijn voor begrotingsbehandeling voor het jaar 2026⁷

In 2025 heeft het kabinet aanvullende middelen beschikbaar gesteld voor jeugdzorg en de terugval in het gemeentefonds: € 3 mld. bij de Voorjaarsnota en nog eens € 728 mln. bij de Miljoenennota. Daarnaast zijn in de Voorjaarsnota aanvullende maatregelen afgesproken die vanaf 2028 zijn ingeboekt: trajectduur (€ 68 mln.), indexatie besparingsopgave HA (€ 507 mln.) en eigen bijdrage (€ 260 mln.).

Trajectduur

Wat betreft trajectduur is in de Voorjaarsnota 2025 afgesproken dat Rijk en gemeenten met de sector afspraken gaan maken over hoe er beter gestuurd kan worden op trajectduur en zorgintensiteit door o.a. te monitoren en te benchmarken, met de sector afspraken te maken over trajectduur aan de voorkant, supervisie gericht op afronding en meer inzet informele steunfiguren. In 2023 heeft AEF een verkenning uitgevoerd naar het verminderen van de behandelduur in de jeugdzorg en heeft verschillende maatregelen gekwantificeerd. Deze maatregelen raken aan of overlappen met elkaar en/of de eerder gemaakte afspraken. In de Voorjaarsnota is € 68 mln. als besparingsopgave opgenomen.

Indexeren besparingsopgave

De besparingsopgave van de Hervormingsagenda is in prijs- en volumepeil 2019 ingeboekt. De uitgaven zijn sindsdien met een factor van bijna 1,5 gestegen: van € 5,4 mld. in 2019 naar een prognose van € 8,1 mld. in 2024. Deze factor is gebruikt om de besparingsopgave van de Hervormingsagenda te herijken. Om te borgen dat deze besparingsopgave wordt gehaald zijn met de VNG afspraken gemaakt over het versterken van de beheers- en inhoudelijke maatregelen uit de Hervormingsagenda.

⁷ Kamerstukken II 2024/2025, 31 839, nr. 1083

Eigen bijdrage

Het wetsvoorstel wordt op dit moment met de grootst mogelijke zorgvuldigheid uitgewerkt, met oog voor kwetsbare gezinnen en kinderen. Naar verwachting zal het wetsvoorstel in januari 2027 bij de Kamer worden ingediend.

Bij de bepaling van het besparingsbedrag is gekeken naar de eerder berekende bandbreedte in het rapport Stelsel in Groei (2020). Voor de maximale variant van een inkomensafhankelijke bijdrage werd in dit rapport een besparing van 0,8 tot 1,2 miljard euro verwacht. Op basis van de vormgeving in dit onderzoek zijn aanvullende berekeningen gemaakt voor verschillende opties van een eigen bijdrage, die variëren in de mate van inkomensafhankelijkheid en de vormen van jeugdhulp waarvoor wel en geen eigen bijdrage geldt. Daarbij is gebruik gemaakt van aanvullende cijfers van het CBS over inkomens en vermogens van gezinnen die gebruik maken van jeugdhulp, van recente onderzoeken naar de landelijk kosten van jeugdhulp en van wetenschappelijke literatuur over de effecten van eigen bijdragen op het gebruik van (jeugd)zorg. Ook is rekening gehouden met samenloop met de besparingsopgave van andere trajecten zoals de HA, die de potentiële opbrengst van een eigen bijdrage verminderen, en met uitvoeringskosten.

Op dit moment wordt de vormgeving van de eigen bijdrage nader uitgewerkt ten behoeve van het in te dienen wetsvoorstel. De keuzes die worden gemaakt ten aanzien van de reikwijdte van de eigen bijdrage en van de mate van inkomens- en vermogensafhankelijkheid zullen worden toegelicht in de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel. Uiteraard is hierbij oog voor kwetsbare gezinnen en kinderen.

Daarnaast zijn er moties aangenomen die gaan over de uitwerking van specifieke maatregelen onder de Hervormingsagenda:

Motie Westerveld (GL-PvdA) over bij uitwerking van het wetsvoorstel over de reikwijdte van jeugdhulp de inhoud als uitgangspunt nemen in plaats van de bezuinigingsdoelstellingen⁸

De Staatssecretaris Jeugd, Preventie en Sport, heeft toegezegd het wetsvoorstel reikwijdte in 2026 aan te bieden aan uw Kamer (toezegging 12202) en bij de uitwerking de inhoud als uitgangspunt te nemen in plaats van de bezuinigingsdoelstelling. De uitwerking van het wetsvoorstel en aanpalende onderwerpen ten aanzien van het thema reikwijdte is in volle gang. Er vinden intensieve gesprekken plaats met het veld en andere experts om het wetsvoorstel aan te laten sluiten bij de beoogde doelen en waar mogelijk aan te scherpen ten aanzien van de beoogde daling van het gebruik van individuele jeugdhulp. In dit proces staan inhoud en zorgvuldigheid voorop. Het streven is om te komen tot een voorstel dat inhoudelijk bijdraagt aan de beoogde doelen en voldoende draagvlak heeft in het veld om tot effectieve uitvoering te kunnen komen.

Het wetsvoorstel staat niet op zichzelf maar is onderdeel van een bredere pallet aan maatregelen gericht op het verminderen van de behoefte aan jeugdhulp. Het draagt bij aan een sterke pedagogische basis, stevige lokale teams en het terugdringen van aanvullende (specialistische) jeugdhulp. (Pedagogische) basisvoorzieningen, basishulp (vrij toegankelijke jeugdhulp) en aanvullende jeugdhulp worden in de Jeugdwet duidelijker onderscheiden. Ook wordt het uitgangspunt verankerd dat aanvullende hulp alleen wordt ingezet wanneer dat nodig is en dat

⁸ Kamerstukken II 2024//2025, 31 839, nr. 1082

basishulp voorliggend is aan aanvullende jeugdhulp. Er wordt ingezet op een sterke eerste lijn. Daarom is onderdeel van het wetsvoorstel dat iedere gemeente verplicht een stevig lokaal team heeft, waar inwoners laagdrempelig terecht kunnen met hun opgroei-, opvoedvragen en vragen over mentale gezondheid. Het lokale team dient ook zelf basishulp te bieden. We streven ernaar het wetsvoorstel inclusief aanscherpingen zo spoedig mogelijk in consultatie te brengen, het streven is begin volgend jaar.

De Staatssecretaris Jeugd, Preventie en Sport zegt toe eind 2025 uw Kamer te informeren over de resultaten van het onderzoek bij gemeenten naar de ondersteuning voor jeugdigen met een levenslange en levensbrede ondersteunings- en zorgvraag.

Het onderzoek bij gemeenten naar de ondersteuning voor jeugdigen met een levenslange en levensbrede ondersteunings- en zorgvraag bevindt zich in de afrondende fase. Over de uitkomsten wordt u nader geïnformeerd.

Motie van de leden Dobbe (SP) en Synhaeve (D66) over samen met jeugdhulpmedewerkers, jeugdhulpaanbieders en gemeenten uniforme toetsingskaders voor jeugdhulpaanbieders opstellen⁹

Naar aanleiding van deze motie is recent een onderzoek uitgevoerd door A-INSIGHTS om de data-uitvragen van gemeenten in kaart te brengen en op basis daarvan te beoordelen of standaardisatie wenselijk en haalbaar is en hoe deze kan worden vormgegeven. De aanbevelingen en bevindingen van het onderzoek worden de komende periode nader verkend, waarbij o.a. wordt gekeken waar overlap zit of aansluiting gezocht kan worden bij lopende trajecten (zoals het ontwikkelen van een standaard kostprijsberekening en uniforme uitvraag van outcome-indicatoren). Dit onderzoek wordt met het onderzoek «productstructuur» in bijlage 3 verder toegelicht en meegezonden als bijlage bij deze brief.

⁹ Kamerstukken II 2023/2024, 36 410 XVI, nr. 100

Ook op andere onderwerpen op het terrein Jeugd is voortgang te melden op de uitvoering van enkele moties en toezeggingen. Onderstaand gaan wij in op:

- Onafhankelijk onderzoek naar de ZIKOS-afdelingen.
- Voortgang erkenningstraject gesloten jeugdhulp incl. ZIKOS.
- Motie Perin-Gopie (Volt) c.s. over standaard toepassen van de Kinderrechtentoets bij wetsvoorstellen over jeugdzorg.
- Motie Westerveld (GL-PvdA) over het zorgen dat er uiterlijk over een jaar geen tekortkomingen meer zijn waarbij kinderrechten worden geschonden en de Kamer proactief te informeren als dit niet lukt.
- Motie van de leden Stoffer (SGP) en Ceder (CU) over maatregelen om uitholling van het recht op keuzevrijheid en identiteitsgebonden jeugdzorg tegen te gaan.
- Motie van de leden Bruyning (NSC) en Ceder (CU) over het verbeteren van de jeugdzorginfrastructuur op Bonaire, Saba en Sint Eustatius (hierna: BES) en het harmoniseren van de rechtspositie van jongeren bij strafzittingen binnen het Koninkrijk der Nederlanden.
- Toezegging om het Nederlands Jeugdinstituut (hierna: NJI) te vragen om beschikbare kennis, praktijkervaring en ervaringsdeskundigheid over toegepaste gedragsanalyse (hierna: ABA) bij elkaar te brengen en de bevindingen te delen.
- Motie van den Hil (VVD) c.s. over het samen met gemeenten en Valente verkennen welke knelpunten en oplossingen te formuleren zijn voor kinderen die met hun ouder in een opvanghuis verblijven.
- De motie van de leden Bruyning (NSC) en Tielen (VVD) over onderzoek naar fraude met valse ervaringscertificaten binnen het SKJ-register

Onafhankelijk onderzoek naar de ZIKOS-afdelingen

Eerder is u toegezegd de aanbeveling uit het rapport «Eenzaam gesloten» van Jason Bhugwandass over te nemen om onafhankelijk onderzoek te doen naar de ZIKOS-afdelingen.¹⁰ Vervolgens bent u geïnformeerd in de voortgangsbrief jeugd van november 2024 dat dit onderzoek vraagt om zorgvuldigheid en het omvangrijker bleek dan aanvankelijk voorzien en moest worden aanbesteed.¹¹

Helaas moet de Staatssecretaris Jeugd, Preventie en Sport u nu melden dat het niet mogelijk blijkt om het toegezegde onderzoek naar de ZIKOS-afdelingen goed uit te voeren. Na het rapport «Eenzaam gesloten» van Jason Bhugwandass en naast het onderzoek van de inspectie en het zelfonderzoek dat de voormalig ZIKOS-instellingen hebben gedaan, was het de bedoeling met onafhankelijk onderzoek rode draden op te halen om daar beleidsmatig van te leren. Naast studie van beleidsstukken, richtlijnen en protocollen vormen de dossiers daarvoor een belangrijke bron van informatie. De onafhankelijk onderzoekers gaven aan dat het mogelijk is dossieronderzoek te doen met privacy-waarborgen, en dat dit kan zonder expliciete toestemming van oud-cliënten. Daarmee wordt voorkomen dat er een, wetenschappelijk gezien, onverantwoord selectie-effect optreedt en hoeven betrokkenen niet direct belast te worden met mogelijke herbeleving tot gevolg.

Er zijn intensieve gesprekken gevoerd met de instellingen die voorheen een ZIKOS-afdeling hadden, over welke privacy-waarborgen de onderzoekers konden bieden. Zo hebben de onderzoekers vooronderzoek laten doen door een Medisch Ethische Commissie waaruit bleek dat voor dergelijk dossieronderzoek geen toestemming vereist is. De dossiers

¹⁰ Kamerstukken II 2023/2024 31 839, nr. 1024

¹¹ Kamerstukken II 2024/2025 31 839, nr. 1031

zouden voor verwerking worden gepseudonimiseerd en er wordt geen herleidbare informatie naar buiten gebracht. Dit heeft echter de instellingen niet kunnen overtuigen dat zij, gegeven de kaders van de privacy-wetgeving, samen met het beroepsgeheim, de verantwoordelijkheid kunnen dragen om de onderzoekers toegang te verlenen tot inzage in de dossiers.

Aangezien een dergelijk onderzoek dan gemankeerd is geeft het onvoldoende nieuwe informatie, naast wat al is onderzocht. Onderzoek na expliciete toestemming vormt volgens de onderzoekers een aantasting van de integriteit en onafhankelijkheid van het onderzoek. De Staatssecretaris Jeugd, Preventie en Sport moet helaas concluderen dat het beoogde onafhankelijk onderzoek door het ingenomen standpunt van de instellingen niet uitvoerbaar is. De medewerking van de betrokken instellingen is een voorwaarde. De Staatssecretaris Jeugd, Preventie en Sport moet tot grote spijt concluderen dat zij geen mogelijkheden heeft om medewerking af te dwingen en kan dus niet voldoen aan de toezegging van onafhankelijk onderzoek.

Inmiddels zijn, zoals aan uw Kamer gemeld, de ZIKOS-afdelingen gesloten. Met de informatie die de afgelopen jaren wel beschikbaar is gekomen en de lessen die hieruit zijn getrokken, wordt hard gewerkt aan het verbeteren van de omstandigheden in de jeugdzorg en de gesloten jeugdhulp in het bijzonder.

Voortgang erkenningstraject gesloten jeugdhulp incl. ZIKOS

VWS voert met een delegatie van aanbieders van gesloten jeugdhulp met jongeren en oud-cliënten gesprekken over erkenning van leed dat zij hebben ervaren in de gesloten jeugdhulp, zoals u in de vorige voortgangsbrief is gemeld.¹²

Onderdeel van deze gesprekken is welke invulling excuses en erkenning kan krijgen en welke rol verschillende partijen hierbij hebben. Met de jongeren, vertegenwoordigd in ExpEx, zijn we daarnaast ook in gesprek geweest over de invulling van het amendement Westerveld¹³ voor steun en hulp aan jongeren en slachtoffers. In oktober jl. zijn op advies van de betrokken jongeren een zestal pilotprojecten gestart, waarmee uitvoering wordt gegeven aan het amendement. Bij de uitvoering van deze pilotprojecten zijn de jongeren nauw betrokken. Deze pilotprojecten voorzien in concrete activiteiten waarmee steun en hulp aan jongeren wordt geboden en geven beleidsmatige input voor het nader invullen van bredere erkenning en herstel.

Motie Perin-Gopie (Volt) c.s. over standaard toepassen van de Kinderrechten-toets bij wetsvoorstellen over jeugdzorg¹⁴

en

Motie Westerveld (GL-PvdA) over het zorgen dat er uiterlijk over een jaar geen tekortkomingen meer zijn waarbij kinderrechten worden geschonden en de Kamer proactief te informeren als dit niet lukt¹⁵

Het lid Westerveld (GL-PvdA) heeft de regering verzocht om samen met jeugdzorgaanbieders voortvarend te werken aan oplossingen om schendingen van kinderrechten te voorkomen, waarbij voortdurende inzet

¹² Kamerstukken II 2024/2025 31 839, nr. 1087

¹³ Amendement 36 600 XVI, nr. 113

¹⁴ Kamerstukken I 2025/2026, 36 546, I

¹⁵ Kamerstukken II, 2024/2025 31 839, nr. 1034

nodig is om het Kinderrechtenverdrag na te leven. Hoewel het nog niet altijd lukt om voor de meest kwetsbare kinderen tijdig passende hulp te organiseren, wordt via onder andere de Hervormingsagenda Jeugd en het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming gewerkt aan verbetering van de jeugdzorg en worden tekortkomingen samen met de sector aangepakt.

Een belangrijke stap om kinderrechten te borgen is het toepassen van de kinderrechtentoets. Op 30 september 2025 heeft het lid Perin-Gopie (Volt) de regering verzocht om bij alle toekomstige wetsvoorstellen over jeugdzorg standaard de Kinderrechtentoets toe te passen, de uitkomsten daarvan op te nemen in de memorie van toelichting en de Eerste Kamer voor het kerstreces te informeren over de implementatie hiervan. Het kabinet is positief over de ontwikkeling van de kinderrechtentoets door de Kinderombudsman. Bij toekomstige wetgeving over de jeugdzorg zal in de memorie van toelichting worden opgenomen hoe kinderrechten – en daarmee het belang van het kind als eerste overweging – zijn meegenomen.

De komende periode zal moeten blijken of de kinderrechtentoets in de praktijk goed uitvoerbaar is binnen beleidsvorming en wetgevingstrajecten. Daarom wordt de toets nu toegepast bij enkele wets- en beleidstrajecten, waaronder het wetsvoorstel Reikwijdte en de wetswijziging om, onder strikte voorwaarden, nachtelijke insluiting binnen de gesloten jeugdhulp toe te staan. Als vast onderdeel van de kinderrechtentoets heeft onlangs een gesprek plaatsgevonden met jongeren over het wetsvoorstel. Ook bij het traject om te verkennen wat de mogelijkheden zijn om het klachtrecht te versterken in het jeugdzorgdomein zijn de eerste stappen van de kinderrechtentoets doorlopen. Een belangrijk onderdeel, het in gesprek gaan met kinderen zelf, staat gepland voor Q1 2026. Daarnaast wordt op dit moment samen met andere departementen gezien of in het Beleidskompas aandacht voor belangen van groepen mensen die in besluitvormingsprocessen vaak minder goed vertegenwoordigd zijn, zoals kinderen, versterkt kan worden. Hierbij wordt ook de kinderrechtentoets betrokken. Na het afronden van bovenstaande trajecten zullen de Kamers een update ontvangen over de implementatie van de kinderrechtentoets.

Motie van de leden Stoffer (SGP) en Ceder (CU) over maatregelen om uitholling van het recht op keuzevrijheid en identiteitsgebonden jeugdzorg tegen te gaan¹⁶

In de Jeugdwet, artikel 2.3, vierde lid, staat dat gemeenten verplicht zijn om bij de aangewezen vorm van jeugdhulp redelijkerwijs rekening te houden met de godsdienstige gezindheid, de levensovertuiging en de culturele achtergrond van de jeugdige en zijn ouders. Deze bepaling vestigt overigens geen recht op keuzevrijheid voor individuele jeugdigen en/of hun gezinnen, maar ziet op een verplichting voor gemeenten bij de uitvoering van de jeugdwet.

De wet Verbetering beschikbaarheid jeugdzorg die per 1 januari 2026 in werking treedt brengt geen wijzigingen met zich mee in deze verplichting voor gemeenten.

Gemeenten worden daarnaast onder andere verplicht om een regiovisie op te stellen. Deze regiovisie dient zodanig concreet te zijn, dat die vertaald kan worden naar de (regionale) organisatie en inkoop van de specialistische jeugdzorg en zo bij te dragen aan een dekkend zorglandschap. Het ligt voor de hand dat gemeenten daarbij ook een relatie leggen

¹⁶ Kamerstukken 2024/2025, 31 839, nr. 1041

met de (verwachte) vraag naar jeugdzorg en de behoefte van jeugdigen en gezinnen in hun verzorgingsgebied.

Naar aanleiding van de motie van de leden Stoffer en Ceder over maatregelen om uitholling van het recht op keuzevrijheid en identiteitsgebonden jeugdzorg tegen te gaan is met vertegenwoordigers van gemeenten en jeugdzorgaanbieders besproken hoe gemeenten in de praktijk omgaan met de inkoop van identiteitsgebonden zorg. Daarbij werd door zowel gemeenten als aanbieders aangegeven dat in hun ervaring gemeenten zich bewust zijn van de wettelijke verplichting om waar mogelijk rekening te houden met de godsdienstige gezindheid, de levensovertuiging en de culturele achtergrond van de jeugdige en

zijn ouders. In de praktijk zien zij dan ook dat gemeenten jeugdhulp inkopen bij aanbieders met een diversiteit aan culturele en levensbeschouwelijke achtergronden.

In het kader van de ondersteuning van gemeenten bij de wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg wordt nadrukkelijk aandacht besteed aan de regiovisie en de wijze waarop gemeenten de behoefte van jeugdigen en gezinnen in de regio kunnen voorvertalen naar de daaruit voortvloeiende inkoop.

Motie van de leden Bruyning (NSC) en Ceder (CU) over het verbeteren van de jeugdzorginfrastructuur op Bonaire, Saba en Sint Eustatius (hierna: BES) en het harmoniseren van de rechtspositie van jongeren bij strafzittingen binnen het Koninkrijk der Nederlanden¹⁷

Naar aanleiding van het tweeminutendebat justitiële jeugd op 4 september 2025 is een motie aangenomen van de leden Bruyning (NSC) en Ceder (CU) over het verbeteren van de jeugdzorginfrastructuur op Bonaire, Saba en Sint Eustatius (hierna: BES) en het harmoniseren van de rechtspositie van jongeren bij strafzittingen binnen het Koninkrijk der Nederlanden, met het verzoek de Kamer hierover voor het einde van het jaar te informeren (TK, 2024–2025, 24 587, nr. 1066). Hierbij voldoet de Staatssecretaris Jeugd, Preventie en Sport aan dit verzoek, mede namens de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid van het Ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) omdat de rechtspositie jongeren onder zijn verantwoordelijkheid valt.

Jeugdzorg Caribisch Nederland

De beschreven tekortkomingen in de motie over de jeugdzorg in Caribisch Nederland (CN) zijn grotendeels herkenbaar, waarvan een aantal ook bleken uit het onderzoek «Tussen Werelden» van de Rijksuniversiteit van Groningen in 2022. Dit rapport is in de Kamerbrief van 13 mei 2022 aan de Tweede Kamer aangeboden¹⁸.

Naar aanleiding van dit rapport zijn er de afgelopen jaren stappen gezet in uitbreiding en verbetering van het jeugdzorgaanbod zodat er enkel voor zeer specialistische jeugdzorg naar Europees Nederland hoeft te worden uitgeweken:

- Elk Openbaar Lichaam heeft een jeugdbeleid ontwikkeld en er zijn lokale teams ingericht waar onder andere opvoedondersteuning is belegd.
- Vanaf 2022 is er een intensieve systemische aanpak ontwikkeld om gezinnen met meervoudige problematiek langer en beter te ondersteunen. De 2 jarige pilot «Famia Fuerte» is eind 2024 gestart en biedt

¹⁷ Kamerstukken II 2025/2026, 24 587, nr. 1066

¹⁸ Kamerstukken II 2021/2022, 31 839, nr. 853

intensieve ambulante hulp vanuit een integraal team van professionals van verschillende organisaties. Het aanbod heeft als doel dat alle gezinsleden veilig thuis kunnen (blijven) wonen. De voorlopige resultaten zijn positief.

- Sinds 2023 wordt Stichting Project ondersteund door het Verweij Jonker Instituut bij de doorontwikkeling naar een residentiële behandelsetting waarbij specifiek aandacht is voor deskundigheidsbevordering en personeel, een aanpak die aansluit bij de diverse doelgroep en samenwerking in de keten. De kwaliteit van zorg binnen Stichting Project is sindsdien aanzienlijk verbeterd, zo ziet ook de Inspectie Gezondheidszorg Jeugd (IGJ).

Hoe nu verder?

De verwachting is dat Famia Fuerte een toevoeging kan zijn in het structurele aanbod op de BES, wat uit onderzoek in 2026 zal moeten blijken. Ook zal Stichting Project de lijn van verbetering door moeten zetten om toe te werken naar een met EUNL gelijkwaardig niveau van residentiële zorg. Hiervoor zijn vanaf 2025 extra structurele middelen beschikbaar gesteld en zowel Zorg Jeugd Caribisch Nederland (ZJCN) en de IGJ monitoren de verbeteringen nauw. En er wordt ingezet op de verdere versteviging van de lokale teams; bijvoorbeeld op Bonaire op een laagdrempelig aanbod van activiteiten voor jongeren in de wijken. Daarmee zijn we er echter nog niet.

Om de kansen voor jeugdigen op de BES- eilanden verder te verbeteren zet de Staatssecretaris Jeugd, Preventie en Sport ook in op:

1. Jeugdzorg met verblijf

In 2025 is er door Rosa di Sharon, de instelling die al ruim 15 jaar kwalitatieve opvang en begeleiding biedt op de BES een plan ingediend voor gezinshuis «Ka'i Famia». Het plan voorziet in opvang van kinderen vanaf 6 jaar in een zo thuis mogelijke situatie, die niet meer thuis kunnen wonen en met te complexe problematiek voor pleegzorg. Hier kunnen zij veilig opgroeien en met behulp van specialistische begeleiding verder ontwikkelen. Er wordt nu gewerkt aan de invulling van de (financiële) randvoorwaarden van het plan zodat gestart kan worden met realisatie van dit aanbod wat nu nog ontbreekt in Caribisch Nederland en waar wel grote behoefte aan is.

Op Saba en St. Eustatius zijn lokale (eerstelijns) teams, tweedelijns jeugdzorg en is pleegzorg beschikbaar. Er zal in 2026 verder worden verkend welke doelgroep, behoefte en mogelijkheden er zijn als het gaat om jeugdzorg met verblijf specifiek voor Saba en St. Eustatius. Deze verkenning is nodig om besluiten te nemen en/of samenwerkingen in de regio beter te kunnen onderzoeken.

2. Deskundig personeel

Het is op de eilanden een uitdaging om gekwalificeerd personeel te vinden en langdurig te binden aan (jeugdhulp)organisaties. Hoe specialistischer de benodigde kennis en vaardigheden, zoals nodig is voor de begeleiding en behandeling van jeugdigen met complexe problematiek, hoe moeilijker dit is.

Jeugdzorg CN werkt doorlopend aan scholing en deskundigheidsbevordering van jeugdprofessionals vanuit de eigen Jeugdzorgacademie, met lokale jeugdketenpartners maar ook met bijvoorbeeld Jeugdbescherming Regio Amsterdam, waar sinds 2019 een samenwerking mee is. Ook het

Verweij Jonker Instituut zet met het actie onderzoek bij Stichting Project in op coaching on the job, intervisie en scholing.

Tevens zullen (jeugd)zorg en welzijnsorganisaties de krachten bundelen om gezamenlijk de uitdagingen rondom de arbeidsmarkt het hoofd te bieden met een arbeidsmarktplatform vanaf 1 januari 2026. Het doel is personeel gezamenlijk op te leiden en bij te scholen. Daarnaast zijn er voor beide residentiele instellingen voornemens om aan te sluiten bij de CAO ZORG BES om zo de concurrentie op de arbeidsmarkt te minimaliseren.

3. Jeugdzorgstructuur

Jeugdzorg in Caribisch Nederland verschilt van jeugdzorg in Europees Nederland. Zo is er sprake van een verantwoordelijkheidsverdeling, waarbij de Openbare Lichamen verantwoordelijk zijn voor preventie en eerstelijns ondersteuning en VWS (ZJCN) voor tweedelijns ondersteuning, de uitvoering van de kindbeschermingsmaatregelen en pleegzorg (2^e lijn) en de residentiele instellingen (3^e lijn). De manier waarop dit is georganiseerd maakt het mogelijk om maatwerk te leveren wat vaak nodig is in de kleinschalige context van de eilanden.

De verantwoordelijkheidsverdeling en de uitgangspunten voor de inzet van jeugdzorg in CN zijn uitgewerkt in Bestuurlijke Afspraken Jeugdzorg die gelden vanaf juni 2023. Er loopt op dit moment een evaluatie naar deze afspraken waarmee een volgende stap kan worden gezet in de (verbetering van de) organisatie en het aanbod van jeugdzorg in CN. Zo wil de Staatssecretaris Jeugd, Preventie en Sport de uitkomsten van de evaluatie inzetten om het aanbod van de lokale teams en Jeugdzorg CN inzichtelijk te maken, beter op elkaar aan te laten sluiten en duidelijke onderlinge samenwerkingsafspraken maken welke in 2026 worden vastgelegd en tevens worden gemonitord door de IGJ.

Het inzetten van (jeugd)hulp in de thuissituatie werkt het beste als dit in samenwerking en afstemming is met de verschillende leefwerelden van kinderen zoals de kinderopvang, het onderwijs en naschoolse voorzieningen. Een doorlopende lijn in de ontwikkeling van de jeugdige is het uitgangspunt en vanuit dat oogpunt wordt er dan ook continu en structureel ingezet op nauwe samenwerking met SZW en OCW bijvoorbeeld voor kinderen met een ondersteuningsbehoefte in de kinderopvang (in het kader van het Bes(t)4Kids programma) en bij zorg in onderwijstijd.

Rechtspositie van jongeren bij strafzittingen binnen het Koninkrijk (JenV)

In het tweede deel van de motie wordt verzocht te onderzoeken hoe de rechtspositie van jongeren bij strafzittingen binnen het Koninkrijk kan worden geharmoniseerd met de Europees Nederlandse standaard. In Caribisch Nederland en de andere landen binnen het Koninkrijk zijn jeugdstrafzittingen vanaf 16 jaar in beginsel openbaar, terwijl deze in Europees Nederland standaard besloten zijn.

Waar het gaat om de BES-eilanden wijst de Staatssecretaris Jeugd, Preventie en Sport op het onderzoek dat het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Datacentrum (WODC) in 2025 op verzoek van het Ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) is gestart naar de werking van het jeugdstrafrecht op de BES-eilanden. Dit onderzoek richt zich op het in kaart brengen van juridische en organisatorische knelpunten van het jeugdstrafrecht BES en beoordeelt in hoeverre het huidige wettelijke kader aansluit bij de pedagogische en resocialiserende doelstellingen van een uitvoerbare strafrechtspleging voor jeugdigen. Daarnaast beoogt het onderzoek aanbevelingen te formuleren voor mogelijke aanpassingen in

wetgeving en uitvoering, met als doel de effectiviteit en uitvoerbaarheid van het jeugdstrafrecht BES te versterken. Of de wetgeving met betrekking tot de BES-eilanden op het punt waar de motie op doelt aanpassing behoeft wil het Ministerie van JenV beoordelen in het licht van de uitkomsten van dit onderzoek. De resultaten zijn naar verwachting medio 2026 beschikbaar.

Voor Curaçao, Aruba en Sint-Maarten (hierna: CAS-landen) geldt dezelfde leeftijdsgrens als op de BES-eilanden als het gaat om de openbaarheid van zittingen. De CAS-landen zijn autonome landen binnen het Koninkrijk der Nederlanden en zelf verantwoordelijk voor de regelgeving op dit terrein en kunnen dus zelf de leeftijdsgrens bepalen. Uiteraard kunnen ze gebruik maken van de uitkomsten van het WODC-onderzoek zodra deze beschikbaar zijn. Afhankelijk van de resultaten van het WODC-onderzoek voor de BES-eilanden en de reactie van JenV daarop, is de Staatssecretaris van JenV, indien gewenst en gevraagd door de autonome landen, bereid het gesprek te voeren over een uniforme norm op het gebied van de beslotenheid van jeugdstrafzittingen binnen het Koninkrijk der Nederlanden.

Beleidsreactie op het rapport van NJi over ABA

In de Kamerbrief van 26 november 2024¹⁹ is uw Kamer geïnformeerd over stand van zaken ABA (Applied Behavior Analysis) en is daarin aangegeven dat het NJi is gevraagd om beschikbare kennis, praktijkervaring en ervaringsdeskundigheid over ABA bij elkaar te brengen en de bevindingen te delen. Het NJi heeft haar rapport hiertoe op 26 november jongst leden gepresenteerd. In dit rapport brengt het NJi de verschillende perspectieven en nuances rondom de ABA-behandelingen in beeld.²⁰

Het NJi concludeert dat het begrip ABA diffuus is. Er kan niet gesproken worden over een aparte behandeling; de onderliggende principes worden gebruikt in een groot scala aan behandelingen en kunnen een deel zijn van elke opvoeding. Het wordt bij verschillende doelgroepen, voor verschillende doelen en op verschillende manieren ingezet. Het is hierdoor niet mogelijk uitspraken te doen over een verbod of regulering. Het vraagstuk, zo concludeert NJi, ligt niet zo zeer bij de gebruikte techniek, maar bij hoe deze wordt toegepast en het doel waarvoor de techniek wordt gebruikt.

In het rapport concludeert NJi daarnaast dat behandelaars en ervaringsdeskundigen het eens zijn over dat:

- Straffen nooit een onderdeel zou mogen zijn van een behandeling
- De behandeling het welzijn moet vergroten
- De behandeling niet gericht moet zijn op het maskeren van kenmerken die bij autisme horen.

NJi geeft aan dat deze principes vragen om concrete vertaling. Vooral bij het laatste punt is namelijk niet altijd evident wat het welbevinden vergroot en of een behandelaar dat goed in kan schatten. Op basis daarvan doet het NJi in het rapport een aantal aanbevelingen. Deze richten zich op de ontwikkeling van een ethisch kader dat voor professionals die met kinderen met autisme werken en ontwikkeling van kwaliteitskaders en handreikingen voor een passende uitvoeringspraktijk.

¹⁹ Kamerstukken II 2024/2025, 25 424, nr. 715

²⁰ Goede zorg voor kinderen met autisme; kan ABA daar een rol in spelen? | Nederlands Jeugdinstituut.

Wij zien deze aanbevelingen als een duidelijke oproep tot verdere professionalisering van de behandeling van kwetsbare kinderen, en in het speciaal kinderen met autisme. Er is behoefte aan meer ondersteuning voor de professionals die met deze kinderen werken. Uitwerking hiervan vraagt een langere adem en legt een opgave neer bij de samenwerkende partijen in de jeugdhulp. Deze zijn verenigd in de vijfhoek van de Hervormingsagenda en, als onderdeel daarvan, Kwaliteit en Blijvend Leren (KBL). KBL heeft als opdracht om met vijfhoekpartners/veldpartijen de kwaliteit van jeugdhulp te verbeteren en het leren te versterken. Partners in KBL werken aan een gedragen fundament van kwaliteit voor de jeugdhulp en aan vereenvoudiging en harmonisatie van bestaande richtlijnen en kwaliteitskaders. Daarnaast hebben zij een Leeragenda opgesteld waarin zij een achttal leerlijnen hebben geprioriteerd voor het komende jaar waaronder het verbeteren van de kwaliteit van ambulante jeugdhulp.

We hebben KBL gesproken over de conclusies van het NJi. KBL wil een stimulerende en faciliterende rol vervullen in een traject met veldpartijen gericht op normering en kwaliteitsverbetering van ABA gerelateerde technieken en werkwijzen. Op basis van bereidheid van betrokken partijen wil KBL werken aan een basisnorm ten aanzien van tot ABA gerelateerde technieken en werkwijzen. Dit met voortdurend goede betrokkenheid van cliënten- en ervaringsperspectief en van professionals. In dit traject wordt de uitwerking van een ethisch kader betrokken en is er aandacht voor welke criteria gemeenten kunnen hanteren voor inkoop. Dit kan uiteindelijk leiden tot een nieuwe veldnorm voor ABA. Daarna kan met behulp van zorgevaluaties duidelijk worden onder welke omstandigheden deze zorg meerwaarde heeft.

Voor de korte termijn adviseert NJi zorgaanbieders zeer kritisch te kijken naar het aanbod dat zij bieden en daar ervaringsdeskundige professionals op te laten adviseren. Daarnaast adviseert NJi gemeenten om met de aanbieders die zorg leveren aan kinderen met autisme in overleg te treden over of ze ABA-interventies gebruiken en hoe ze invulling geven aan de drie eerdergenoemde principes. Tevens adviseert NJi de gemeenten te zorgen voor voldoende verscheidenheid aan aanbod, zodat ouders en kinderen zelf beter kunnen bepalen welke zorg het beste past bij hun vraag. VWS is met de VNG, BGZJ en SBJ in gesprek over deze aanbevelingen.

Motie van den Hil (VVD) c.s. over het samen met gemeenten en Valente verkennen welke knelpunten en oplossingen te formuleren zijn voor kinderen die met hun ouder in een opvanghuis verblijven²¹

Deze motie verzoekt de regering verzoekt om samen met de gemeenten en Valente te verkennen welke knelpunten en oplossingen te formuleren zijn voor kinderen die met hun ouder in een opvanghuis verblijven. Op dit moment is VWS met de betrokken partijen, waaronder Valente, bezig met een verkenning. De verkenning focust op dit moment op een nadere analyse van casuïstiek om een

scherper beeld te krijgen van de knelpunten en de oorzaken en daaropvolgend oplossingsrichtingen. De Staatssecretaris Jeugd, Preventie en Sport verwacht in het voorjaar 2026 hier meer zicht op te hebben.

²¹ Kamerstukken II 2024/2025 29 325, nr. 185

De motie verzoekt de regering om grondig onderzoek te (laten) doen naar de oorzaken, aard en omvang van de fraude met valse ervaringscertificaten binnen het SKJ-register, om in samenwerking met relevante instanties maatregelen te treffen die de integriteit van het SKJ-register versterken en de Kamer nog dit kalenderjaar te informeren over de bevindingen van het onderzoek en de getroffen maatregelen.

De SKJ onderzoekt de groep die op basis van een EVC-bewijs geregistreerd staat. SKJ zet tijdelijk extra medewerkers in om het onderzoek voortvarend en zorgvuldig uit te voeren. Omdat de uitvoering van het onderzoek te bespoedigen, hebben de Staatssecretaris Jeugd, Preventie en Sport en de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid hiervoor financiële middelen aan SKJ verstrekt. Daarnaast heeft SKJ vorig jaar de procedure voor registratieaanvragen op basis van EVC verscherpt. Deze maatregel houdt in dat professionals met een registratie-aanvraag op basis van een EVC-bewijs alleen nog tot het register worden toegelaten wanneer zij voorafgaand aan het EVC-traject bij SKJ een scholingsadvies hebben aangevraagd.

SKJ bevindt zich als actor buiten het EVC-stelsel. Gezien de fraude in de EVC-keten, is er ook actie ingezet gericht op het verbeteren van het EVC-stelsel. Zo heeft Jeugdzorg Nederland(JZ NL) een taskforce EVC opgericht. Hierin nemen naast JZNL en SKJ, o.a. het arbeidsmarktfonds FCB, VGN, Actiz, NLGGz, VNG, Sociaal Werk Nederland, de IGJ en VWS aan deel. Partijen werken aan acties om bij te dragen aan een toekomstbestendig EVC-stelsel. De verwachting is dat hier meer over bekend wordt in het eerste kwartaal van 2026.

Deze acties zullen gezamenlijk bijdragen aan een Kwaliteitsregister Jeugd met daarin professionals die voldoen aan de hoge kwaliteitseisen die het vak van jeugdprofessional vereist.

²² Kamerstukken II 2024/2025, 28 828, nr. 151

– Aanbieding rapporten

Afgelopen periode zijn diverse rapporten verschenen. Deze rapporten worden met deze brief meegestuurd. Onderstaand vindt u een korte samenvatting (inclusief een eventuele beleidsreactie).

- Eindrapportage Aanpak Wachttijden.
- CBS Rapportage Jeugdbescherming en jeugdreclassering 1° halfjaar 2025 & Jeugdhulp 1° halfjaar 2025.
- Rapporten Databehoeften in kaart & De productstructuur als stevig fundament.
- Rapport onderzoek klachtbehandeling bij organisaties in het jeugdzorgdomein.

Eindrapportage Aanpak Wachttijden

In opdracht van VWS en VNG, startte in het voorjaar van 2021 de Aanpak Wachttijden. Tot en met eind 2025 werden en worden regio's ondersteund bij het aanpakken van oorzaken van wachttijden in de in-, door- en uitstroom van jeugdzorg. Datagedreven werken op het gebied van wachttijden was ook onderdeel van de ondersteuning. In de eindrapportage die bij deze brief wordt meegestuurd, wordt de overkoepelende opbrengst van de Aanpak Wachttijden beschreven. De belangrijkste resultaten zijn als volgt:

– Groot bereik

In totaal zijn 37 van de 42 jeugdzorgregio's bereikt. 14 regio's hebben het programma van de Aanpak Wachttijden doorlopen. Vele andere regio's hebben delen van het programma doorlopen of hulp gehad van Team Aanpak Wachttijden om zelfstandig aan de slag te kunnen met het aanpakken van wachttijden. Daarnaast zijn diverse regio's actief geworden in het onderling uitwisselen van kennis en ervaringen, hetzij via het leernetwerk, hetzij via de leercirkel data.

– Beweging naar meer en beter samenwerken

In de ondersteunde regio's is een beweging op gang gekomen om meer en beter met elkaar samen te werken om de oorzaken van wachttijden aan te pakken. Gemeenten, jeugdhulpaanbieders en andere relevante partijen werken gezamenlijk aan vraagstukken die in die regio spelen. Hierdoor worden kinderen, jongeren en gezinnen beter en sneller geholpen, al is dat (nog) niet cijfermatig te onderbouwen. Enkele voorbeelden zijn: aanpak van complexe scheidingen (Twente), datakwaliteit (Zuid-Kennemerland/IJmond), collectiveren (Holland-Rijnland), en regionaal afwegingskader en monitor wachttijden (Haaglanden).

– Ontwikkelingen op gebied van data

Naast inzicht in oorzaken van wachttijden, is inzicht in en overzicht van data over wachttijden noodzakelijk om tot een effectieve aanpak van wachttijden te komen. Aanpak Wachttijden heeft gewerkt aan een datastrategie met als doel de informatiepositie van regio's te versterken en de uniformiteit van data te vergroten. Ook datakwaliteit is daarbij een aandachtspunt. In regio's is hierdoor het gesprek gevoerd over het belang van data en bekijken regio's hoe ze de sturing op wachttijden met behulp van data kunnen verbeteren. De ene regio is daar verder in dan de andere. Echter, voor het onderling kunnen vergelijken van wachttijdgegevens zijn landelijke standaarden nodig. Daaraan wordt gewerkt in het kader van de Hervormingsagenda.

Bijgevoegd bij deze brief ontvangt u de voorlopige CBS-cijfers jeugdzorg-gebruik over het eerste halfjaar van 2025.

- Volgens de voorlopige cijfers van het CBS ontvingen minder jongeren jeugdhulp in natura²³ in het eerste halfjaar van 2025 dan in het eerste halfjaar van 2024 (390.100 t.o.v. 407.985). Echter, voor de definitieve cijfers wordt verwacht dat het aantal jongeren met jeugdhulp in natura tot 23 jaar uitkomt op bijna 409.000 jongeren, oftewel een stijging van 0,2% ten opzicht van het eerste halfjaar van 2024.
- Net als in voorgaande jaren was jeugdhulp *zonder* verblijf de meest gebruikte vorm van jeugdzorg; hier maakte 95,6% van de jongeren met jeugdhulp gebruik van. Verder maakte 4,4% van de jongeren met jeugdhulp alléén gebruik van jeugdhulp *met* verblijf (t.o.v. 4,7% in het eerste halfjaar van 2024), 4,3% van beide vormen (jeugdhulp *met* én *zonder* verblijf) t.o.v. 4,4% in het eerste halfjaar van 2024, en 91,3% van alléén jeugdhulp *zonder* verblijf (t.o.v. 90,9% in het eerste halfjaar van 2024).
- De daling van het aantal jongeren in de jeugdbescherming (OTS en voogdij) zet door, van 26.715²⁴ op peildatum 30 juni 2024 (definitieve cijfers) naar 25.670² jongeren op peildatum 30 juni 2025 (voorlopige cijfers); een daling van 3,9%. Het aantal afgegeven machtigingen uithuisplaatsing is met bijna 2% gedaald naar 7.340 jeugdigen.
- Na de daling van het aantal jongeren met een jeugdreclasseringsmaatregel in de periode 2011 tot 2024, neemt het aantal jongeren sinds 2024 weer toe. Op de peildatum 30 juni 2025 hadden 5.780 jongeren (voorlopige cijfers) een jeugdreclasseringsmaatregel. Op 30 juni 2024 waren dit er 5.455 jongeren (definitieve cijfers)².
- Gebruik van jeugdzorg (zowel jeugdhulp als jeugdbescherming en jeugdreclassering) hangt samen met kenmerken van ouders en huishouden. In vergelijking met alle kinderen in Nederland woont onder jongeren met jeugdhulp een lager percentage van de ouders op hetzelfde adres, is het aandeel WMO en/of van GGZ huishoudens hoger en is het aandeel huishoudens met iemand die als verdachte van een misdrijf is aangemerkt hoger. Onder alle jongeren in de leeftijd van 0 t/m 22 jaar zijn de hoogste percentages jongeren met jeugdhulp gemeten binnen de 20% laagste huishoudinkomens.

Meer cijfers over andere ontwikkelingen binnen de jeugdzorg vindt u in de bijgevoegde rapporten.

Rapporten *De productstructuur als stevig fundament & Databehoeften in kaart*

In de Hervormingsagenda Jeugd is afgesproken dat de inkoop van jeugdzorg vereenvoudigd wordt door middel van standaardisatie van producten en registratieregels. De prioriteit ligt bij de inkoop van specialistische jeugdhulp die op regionaal niveau moet worden ingekocht conform de Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg. Het vertrekpunt voor het ontwikkelen van standaarden is een limitatieve en verplichte set van producten. Hiertoe heeft bureau &Van de Laar begin oktober een advies opgeleverd waarin staat dat het mogelijk is om te komen tot een

²³ Jeugdhulp in natura. Bij 97% van de jongeren die jeugdhulp hebben ontvangen ging het om jeugdhulp in natura. Bijna 2 procent had zowel een PGB als zorg in natura. En 1 procent alleen een PGB. Het aantal jongeren dat gebruik maakt van een PGB neemt al jaren af. De gegevens die de SVB levert aan CBS over jeugdhulpontvangers met een PGB bevat alleen informatie over aantal jongeren met jeugdzorg en niet welke vorm van jeugdzorg het betreft (bijvoorbeeld met of zonder verblijf). Gegevens over jeugdzorg gaan dus over jeugdzorg in natura, tenzij anders vermeld.

²⁴ Cijfers komen van CBS Statline

beperkte set van basisproducten voor verblijf, dagbehandeling, ambulante zorg en crisiszorg. Het rapport geeft een bouwtekening die als basis dient voor verdere standaardisatie. Het belang van standaardisatie wordt bevestigd in het rapport «Databehoeften gemeenten» van A-INSIGHTS, dat is uitgevoerd naar aanleiding van de motie Dobbe/Synhaeve. Deze motie ziet toe op het ontwikkelen van uniforme toetsingskaders voor alle jeugdhulpaanbieders om de administratieve lasten voor jeugdhulpaanbieders te verlichten. In dit kader hebben wij het onderzoeksbureau gevraagd in kaart te brengen welke extra informatie (aanvullend op standaardinformatiebronnen) gemeenten opvragen, waarom deze informatie nodig wordt geacht en in hoeverre deze uitvragen per gemeente verschillen. Op basis van deze inzichten is beoordeeld of standaardisatie wenselijk en haalbaar is en hoe deze kan worden vormgegeven.

In het rapport wordt bevestigd dat gemeenten geregeld extra gegevens uitvragen bij aanbieders, met name gericht op wachttijden, kwaliteit en kostenonderzoeken. Deze uitvragen leiden volgens aanbieders tot hoge administratieve lasten en onvoorspelbaarheid. Standaardisatie van definities, registratiestandaarden en kostprijsberekeningen zorgt er volgens het onderzoek voor dat gemeenten meer zicht op de jeugdzorg kunnen krijgen via de bestaande databronnen, waardoor er minder reden voor gemeenten is om deze informatie individueel uit te vragen bij aanbieders. Tegelijkertijd vormt het realiseren van dergelijke standaardisatie een uitdaging. Meer op de korte termijn wordt aanbevolen in te zetten op systematische monitoring, handhaving en waarborging van datakwaliteit waarmee de bruikbaarheid van bestaande informatie voor sturing en verantwoording wordt vergroot. Daarnaast wordt aanbevolen het bewustzijn en gebruik van bestaande databronnen te vergroten. De aanbevelingen en bevindingen van het onderzoek worden de komende periode nader verkend, waarbij o.a. wordt gekeken waar overlap zit of aansluiting gezocht kan worden bij lopende trajecten (zoals het ontwikkelen van een standaard kostprijsberekening en uniforme uitvraag van outcome-indicatoren).

Rapport *Onderzoek klachtbehandeling bij organisaties in het jeugdzorgdomein*

In de Kamerbrief van 24 april 2024²⁵ hebben we uw Kamer geïnformeerd over het voornemen om te verkennen wat de mogelijkheden zijn om het klachtrecht in de Jeugdwet te verbeteren. Het hierbij aan uw Kamer aangeboden rapport «*Onderzoek klachtbehandeling bij organisaties in het jeugdzorgdomein*»²⁶ geeft een overkoepelend en actueel overzicht van de uitvoeringspraktijken van interne klachtprocedures bij organisaties in het jeugdzorgdomein^{27, 28}

Het rapport brengt in beeld hoe de klachtbehandeling binnen het brede jeugdzorgdomein functioneert, welke knelpunten en goede praktijken er zijn en welke verbeteringen mogelijk zijn om de positie van jeugdigen, ouders en professionals te versterken. De aanbevelingen in het rapport richten zich op de Ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en Justitie en Veiligheid, de brancheorganisaties²⁹, de gemeenten en de

²⁵ Kamerstukken II 2023/24, 31 839, nr. 1018

²⁶ In het kader van dit traject wordt daarmee bedoeld: jeugdhulpaanbieders, gecertificeerde instellingen, Raad voor de Kinderbescherming en Veilig Thuis organisaties en gemeenten.

²⁷ Kamerstukken II 2024/2025, 31 839, nr. 1087

²⁸ Kamerstukken II 2024/2025, 31 839, nr. 1031

²⁹ Denk hierbij aan Jeugdzorg Nederland, de Vereniging Gehandicaptenzorg, Associatie Wijkteams, Landelijk Netwerk Veilig Thuis etc.

VNG, Raden van toezicht en cliëntenraden van organisaties in het jeugdzorgdomein, alsmede op de opleiders en organisaties in het jeugdzorgdomein.

De aanbevelingen hebben onder meer betrekking op:

- Het laten aansluiten van de Jeugdwet en de regelgeving voor Veilig Thuis in de Wmo 2015 (hierna Wmo) bij het klachtrecht in de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg (Wkkgz). De aanbeveling ziet op een onafhankelijke en deskundige geschillencommissie/onafhankelijke en deskundige klachtencommissie, vaste termijnen voor klachtbehandeling en een klachtenfunctionaris die de ondersteuning van jeugdigen en ouders bij het indienen van een klacht borgt;
- Het uitbreiden van de kring van klagers die een klacht in kunnen dienen.
- Het ontwikkelen van een sectorbreed actiepakket voor het jeugdzorgdomein met voorbeelden en tips voor goede klachtafhandeling;
- Het verbeteren van klachtafhandeling in het contractmanagement en toezicht van de gemeenten;
- Het versterken van het bijscholings- en ontwikkelingsaanbod rondom klachtvaardigheid voor professionals.

Het klachtrecht in het jeugdzorgdomein is een belangrijke vorm van rechtsbescherming voor jeugdigen en/of ouders. Daarnaast is essentieel dat organisaties in het jeugdzorgdomein leren van klachten ter verbetering van de kwaliteit van jeugdhulp en ondersteuning aan jeugdigen en/of ouders.

Het rapport biedt aanknopingspunten om het klachtrecht te verbeteren. Tegelijkertijd is het een omvangrijk rapport dat aanbevelingen doet op zowel juridisch gebied als op de uitvoering. De komende periode gaan we de aanbevelingen nader bestuderen en in gesprek de betrokken organisaties, zoals met de VNG en de brancheorganisaties. Wij vinden het daarnaast belangrijk dat de belangen van kinderen goed in beeld zijn bij het verbeteren van het klachtrecht. Daarom hebben wij zoals aangegeven in de Kamerbrief van 13 juni 2024 de eerste stappen van de kinderrechten-toets toegepast op dit onderwerp, namelijk de (mogelijke) belangen van kinderen bij klachtrecht in beeld brengen. Wij zijn voornemens om het volgende onderdeel van de kinderrechten-toets, kinderopparticipatie, op dit onderwerp te laten plaatsvinden in Q1 2026.

In het voorjaar van 2026 informeren we uw Kamer via de reguliere jeugdzorgbrieven over de voortgang van de te zetten stappen.